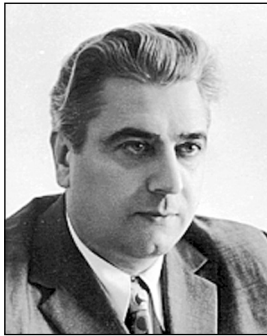

Педагогічний календар 2020

✎ Постаті ✎

100 років від дня народження Олександра Маринича (1920–2008), українського географа-геоморфолога, міністра освіти України (1971–1979)

Олександр Мефодійович Маринич народився 4 вересня 1920 р. в селі Суботці (тепер Кіровоградщина). Навчався в початковій школі в рідному селі, а потім в сусідньому с. Богданівка. Після закінчення середньої школи, у 1937 р. вступив до Київського державного університету. У роки Другої світової – учасник бойових дій, брав участь в обороні Києва, отримав тяжкі поранення. Після війни повернувся до Київського університету, де вступив до аспірантури і розпочав наукову та педагогічну роботу. За чверть століття пройшов шлях від асистента до доктора географічних наук, професора. У 1956–1971 роках – завідувач кафедри фізичної географії, декан географічного факультету, у 1968–1971 роках – проректор з навчальної роботи Київського державного університету імені Тараса Шевченка.

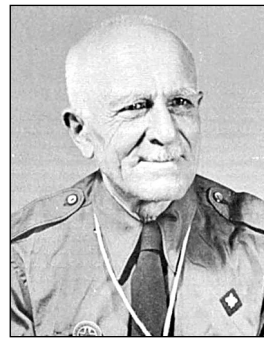
На посаді міністра освіти (1971–1979) Олександр Маринич ставився до цієї справи з такою самою відповідальністю, як і до всього іншого. За час його роботи на посаді міністра освіти в Україні було забезпечено повне охоплення молоді шкільного віку навчанням у середній школі, започатковано систему навчання та підвищення кваліфікації керівників закладів освіти. У 1976 р. вийшла книга «Здобутки народної освіти Української РСР», передмову до якої написав О. Маринич. Він акцентував на важливих питаннях розвитку освіти: забезпечення повного переходу до загальної середньої освіти; зайнятість дітей через школи повного дня, діяльність груп продовженого дня, розвиток позашкільних закладів і гурткової роботи; розвиток міжшкільних виробничих комбінатів та професійно-технічних училищ, профорієнтаційна робота з учнями; будівництво приміщень шкіл, дошкільних закладів, запровадження кабінетної системи навчання тощо.

Олександр Мефодійович був видатним українським географом, практично всі віхи розвитку української географічної науки другої половини ХХ століття пов'язані з його іменем. У 1979 р. він перейшов на наукову роботу до Академії наук, де працював у складі бюро відділення наук про Землю НАН

України, очолював відділення географії Інституту геофізики ім. С. І. Суботіна, на базі якого у подальшому, насамперед його зусиллями, після здобуття Україною незалежності, було створено сучасний інститут географії НАН України, діяльністю якого він опікувався постійно.

О. Маринич – відомий в Україні та за кордоном багатограними науковими інтересами і дослідницько-географічними здобутками. Йому належить провідна ініціатива і роль у створенні унікального видання – тритомної Географічної енциклопедії України.

Помер Олександр Маринич 23 серпня 2008 р. у Києві.

130 років від дня народження Северина Левицького (1890–1962), українського педагога, одного із провідних діячів Пласту

Северин Михайлович Левицький народився 6 вересня 1890 р. у с. Щуровичах (тепер Львівщина) в родині греко-католицького священика. Початкову

освіту здобув вдома, згодом навчався у Бродівській гімназії (1899–1908), а далі вступив на філософський факультет Львівського університету. З приїздом до Львова активно включився у громадське студентське життя. Зазнав переслідування адміністрацією і після закінчення університету не зміг отримати державну посаду, тому влаштувався в Яворівській приватній гімназії товариства «Рідна Школа», де пропрацював лише один навчальний рік (1912–1913).

Далі протягом усього життя в Україні Северин Левицький провадив педагогічну діяльність: працював у чоловічому Учительському семінарі, який організував О. Ю. Дзерович (1920–1924), згодом – у польському Учительському семінарі (1924–1937) та Педагогічному ліцеї (1937–1939), де викладав українську, німецьку мови та літератури. У 1939–1940 роках – професор Українського педагогічного інституту у Львові (викладав українську мову та західноєвропейську літературу). Протягом 1940–1941 років – декан мовно-літературного факультету цього педінституту. У 1942–1944 роках очолював Учительське Об'єднання Праці при Українському Центральному Комітеті у Львові.

Але головна справа життя С. Левицького – Пласт. Навесні 1922 р. він став членом Пласту, хоч до того активно співпрацював з цією організацією. У квітні 1924 р. на пластовому з'їзді його обрано Верховним Отаманом Українського Пласту. Протягом шести років (до заборони пластунів польським урядом) Левицькому вдалося поширити рух пластунів у Галичині, на Волині, Закарпатті та створити еміграційні осередки. Коли 26 вересня 1930 р. польська влада заборонила Пласт, Северин Левицький очолив Ліквідаційну комісію, що проводила ліквідацію Пласту, а насправді створювала підпільну мережу. Серед нових легальних форм пластового руху – «Доріст Рідної Школи», «Комісія Виховних Осель і Мандрівок Молоді» (КВОММ), спортивні товариства «Плай», «Стріла».

З 1944 р. перебував на еміграції, де займався налагодженням діяльності пластунаських організацій та їхньою реорганізацією. У 1947 р. на пластовому з'їзді його обрали Начальним Пластуном. Відтоді С. Левицький координував, усіляко сприяв українському пластовому рухові, матеріально підтримував проведення конференцій та різноманітних заходів, заохочував нових членів.

Помер Северин Левицький 30 січня 1962 р. у США.

130 років від дня народження Курта Левіна (Kurt Lewin; 1890–1947), німецького і американського психолога

Курт Левін народився 9 вересня 1890 р. в Могільно (тодішня Пруссія, тепер Польща) в єврейській родині середнього класу. Навчався в університетах Фрайбурга, Мюнхена та Берліна. 1914 р. захистив дисертацію з психології, а з початком Першої світової війни вступив до лав піхотної дивізії. Він воював протягом 4-х років, доки не дістав поранення в бою. 1921 р. Курт Левін почав викладати психологію та філософію в Психологічному інституті Берлінського університету. 1930 р. його запросили як гостьового професора до Стенфордського університету. Зрештою, у 1933 р. Левін емігрував до США.

На дослідження Левіна істотний вплив справила гештальтпсихологія і теорія поля Альберта Ейнштейна, яку він спробував застосувати в психології. За теорією Левіна, поведінка людини – результат її постійної взаємодії з довкіллям. Він стверджував, що поведінка людини визначається всіма складовими певної ситуації, і назвав сукупність таких факторів «полем». Згідно з його теорією, людина поводить себе по-різному, залежно від сприйняття суперечності між власним Я і тиском оточення. Для повної картини поведінки людини необхідно враховувати все психологічне поле (школа, робота, церква, родина),

яке Левін назвав «життєвим простором». Іншими словами, Левін вважав, що особистість живе й розвивається в психологічному полі предметів, які її оточують. А ці предмети якраз і викликають стан потреби. *«Хороша погода й певний ландшафт кличуть нас на прогулянку. Східці спонукають дворічну дитину підніматися та спускатися; двері – відчиняти й зачиняти їх; дрібні крихти – підбирати їх; собака – пестити; ящик із кубиками спонукає до гри, шоколад чи тістечко «хочуть», щоб їх з'їли»,* – писав психолог.

Курт Левін є одним із засновників тренінгу. Перша тренінгова група (Т-група) зібралася в 1946 р., коли Левін отримав запит від адміністрації штату Коннектикут на навчання лідерів реалізації на практиці «Постанови про справедливий найм на роботу». Так було покладено початок практиці тренінгових груп. Спочатку метою Т-груп було дослідження міжособистісних відносин і групової динаміки, проте пізніше сфери застосування тренінгу значно розширилися. А нині тренінги активно використовуються і в освітній сфері.

К. Левін вважається батьком сучасної соціальної психології. Він був одним із перших психологів, який досліджував соціальну поведінку на основі наукових методів та експериментів. За життя Левіна було опубліковано вісім його книжок і понад вісімдесят статей.

Курт Левін помер 12 лютого 1947 р. від серцевого нападу у віці 57 років.

120 років від дня народження Микити Грищенка (1900–1987), українського педагога, організатора освіти, директора НДІ дефектології (1948–1955) та НДІ педагогіки Української РСР (1956–1958)

Микита Минович Грищенко народився 27 вересня 1900 р. у с. Трушки (тепер Київщина) у великій селянській родині. У 1915–1920 роках працював у Білій Церкві різноманітними посадами, згодом – телеграфістом на різних станціях Південно-Західної залізниці. Протягом 1920–1923 років здобував освіту на Київських українських трирічних педагогічних курсах ім. Б. Грінченка. У 1923–1926 роках М. Грищенко продовжував освіту на юридичному факультеті Київського інституту народного господарства ім. Євгенії Бош. Одночасно працював з дітьми-сиротами в дитячому будинку, займався репетиторством «за харчі», навчав грамоти неписьменних на курсах лікнепу.

1926 р. М. Грищенко розпочинає активну діяльність у системі народної освіти: працює вчителем, директором школи, районним і окружним інспектором відділу трудшкіл. У 1929 р. призначений директором Київського педтехнікуму. У 1930–1934 роках

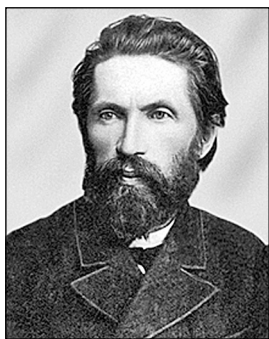
очолював Інститут соціального виховання (пізніше Київський педагогічний інститут ім. Горького). 1934–1941 рр. – науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП).

У 1941–1943 роках – перебував в евакуації у казахському місті Кзил-Орда, де працював викладачем Об'єднаного українського державного університету (ОУДУ) та займався науковою роботою, а також очолював міський відділ народної освіти. У 1943–1946 роках – начальник управління шкіл Народного комісаріату освіти Української РСР. 1946 р. захистив у Київському державному університеті кандидатську дисертацію, присвячену історії освіти в Україні у 1941–1945 рр. У 1946–1948 роках – заступник директора УНДІПу. У 1948–1955 роках очолював Науково-дослідний інститут дефектології УРСР.

Протягом 1956–1958 років М. Грищенко керував Науково-дослідним інститутом педагогіки УРСР (до 1955 р. – УНДІП). На посаду директора він прийшов уже визнаним ученим, доктором педагогічних наук. За період роботи в Інституті педагогіки М. Грищенко пише такі фундаментальні дослідження з історії розвитку школи і освіти в Україні, як «Розвиток народної освіти на Україні за роки радянської влади» (1957), «Сорок років розвитку радянської школи в Українській РСР» (1957) та ін.

З 1958 р. працював у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка: читав лекції з методики викладання історії та курс лекцій «Історія радянської школи в УРСР», а в 1962–1975 роках завідував кафедрою педагогіки.

Микита Грищенко помер 17 листопада 1987 р. Похований у Києві на Байковому кладовищі.

175 років від дня народження Віктора Кирпичова (1845–1913), вченого, педагога, одного із засновників і першого ректора Харківського технологічного й Київського політехнічного інститутів

Народився Віктор Львович Кирпичов 8 жовтня 1845 р. в Петербурзі в

сім'ї викладача математики військового училища. Закінчив Полоцький кадетський корпус, потім Михайлівське артилерійське училище, два роки служив у Кронштадтській фортечній артилерії. У 1868 р. закінчив Михайлівську артилерійську академію і з 1869 р. почав читати в ній курс опору матеріалів. У 1873 р. стажувався за кордоном – у Німеччині, Бельгії, Швейцарії.

У 1876 р. В. Кирпичов став професором Петербурзького технологічного інституту. У 1870-ті роки розпочав роботу над курсом опору матеріалів, в якому вдало поєднав теоретичні узагальнення з практичними рекомендаціями і прикладами. Цей

курс надав його автору надзвичайної популярності серед інженерів і техніків.

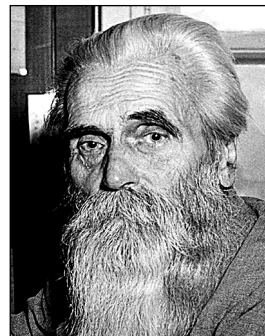
У 1885 р. В. Кирпичову доручили організувати в Харкові другий (після Петербурзького) в Російській імперії практичний технологічний інститут. Він виконав це доручення і став першим ректором навчального закладу. Під його керівництвом Харківський технологічний інститут швидко здобув високу репутацію.

На початку 1898 р. В. Кирпичов організує Київський політехнічний інститут і очолює його до 1902 р. Восени 1900 р., після закінчення будівництва головного корпусу, почав організовувати механічну лабораторію, підпорядковану директорів інституту.

В 1902 р., у зв'язку зі студентськими страйками, після яких студентів першого курсу було відраховано, інститут закрили до осені. Ці події негативно вплинули на здоров'я В. Кирпичова. Він відмовляється від посади ректора і переїжджає до Петербурга, де його призначають членом ради міністра фінансів, а навесні 1903 р. – головою будівельної комісії Петербурзького політехнічного інституту. До кінця своїх днів він читає курси лекцій з прикладної та будівельної механіки.

Помер Віктор Кирпичов 20 жовтня 1913 р.

Праці В. Кирпичова, присвячені різним проблемам опору матеріалів, механіки та основам конструювання машин, увійшли до золотого фонду вітчизняної технічної літератури.

150 років від дня народження Пауля Гехеба (Paul Geheb; 1870–1961), німецького педагога

Пауль Гехеб народився 10 жовтня 1870 р. в німецькому м. Гейза в родині фармацевтів. Після закінчення гімназії продовжив навчання в Берлінському, потім Єнському університетах.

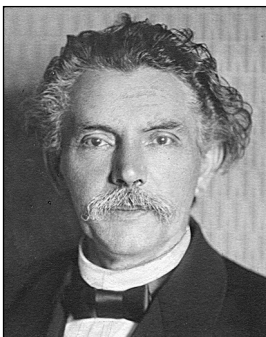
Відвідував курси природних, медичних, гуманітарних наук, вивчав богослов'я, філософію, стародавні мови, анатомію, фізіологію, психіатрію та інші науки. Отримавши богословський ступінь, основну увагу став приділяти роботі з дітьми і відчув покликання до педагогіки, а не до діяльності проповідника. Власне педагогічна діяльність Гехеба розпочалася в 1893 р. з посади вихователя в інтернаті м. Єни для дітей з важкими психічними розладами. Кілька років працював учителем і вихователем в лікувально-виховному закладі м. Вук.

У 1909 р. на кошти свого тестя, багатого берлінського промисловця Касіпера, Гехеб купив Оденвальдську школу (Odenwaldschule). Основним завданням, яке ставив перед собою П. Гехеб, було гармонійне навчання і виховання дітей на лоні природи. Учні жили й навчалися у школі-інтернаті, що

розташовувалася в горах, неподалік від містечка Геппенгайм (Гессен). Навчальний рік складався з двох семестрів, між якими були різдвяні канікули. Лише на цей час і на літні канікули учні залишали інтернат. Решту часу вони проводили у школі. До речі, її назва Odenwaldschule походить від назви лісу Odenwald, що оточував школу. В школі працювала і дружина Гехеба – Едіт Касіреп, яку називали «душею» шкіл Гехеба. Дівчина з багатой єврейської сім'ї, красива і обдарована, вона, всупереч волі батьків, після закінчення Фребелівських курсів надавала допомогу біднякам берлінських нетрів, працювала вихователкою в дитячому садку в Віккерсдорфі. П. Гехеб керував школою до 1933 р. Оскільки його дружина за національністю була єврейкою, він був змушений емігрувати з сім'єю у Швейцарію, де заснував школу на зразок Odenwaldschule і назвав її «школою людяності» (Ecole d'Humanite).

Помер Пауль Гехеб 1 травня 1961 р.

Сьогодні Odenwaldschule функціонує і продовжує традиції гуманного виховання, закладені її засновником. Щоправда, Odenwaldschule як навчальний заклад є доступним не для всіх охочих. Навчання у школі, незалежно від класу, коштує 2100 євро на місяць, проте серед учнів є значна частка тих, які вчаться в Odenwaldschule за рахунок фондів підтримки обдарованої молоді. Переважно це круглі сироти або напівсироти, які до Odenwaldschule виховувались у дитячих будинках.

170 років від дня народження Роберта Зейделя (Robert Seidel, 1850–1933), швейцарського педагога, теоретика трудової школи

Роберт Зейдель народився 23 листопада 1850 р. в Саксонії. Закінчивши народну школу, почав працювати на місцевій фабриці. Шляхом самоосвіти склав екзамени за вчительську семінарію, потім вчителював, відвідував Цюрихський університет. З 1890 р. редагував газету «Робітничий голос». Пізніше заснував журнал «Народне право». Викладав у Федеральній вищій технічній школі та у Цюрихському університеті. З 1896 р. займався громадською роботою в Цюрихському кантоні. Пізніше вступив у членство соціал-демократичної партії і був президентом робочого секретаріату Цюрихського кантону.

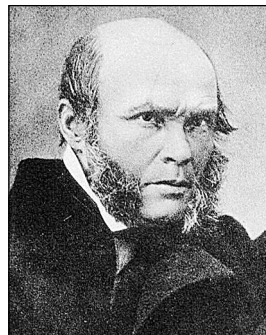
У 1880-х роках обґрунтував ідею про трудову школу, що могла, на його думку, здійснитися лише тоді, коли суспільство визнає працю основою всієї культури. Ідеї щодо трудової школи виклав у працях «Ручна праця – основа і наріжний камінь гармонічної освіти та виховання» (1901), «Трудова школа, трудовий принцип і трудовий метод» (1910), «Школа майбутнього – трудова школа» (1919) та ін.

Значний інтерес викликають і тісно пов'язані з ідеями трудового виховання соціально-педагогічні ідеї Р. Зейделя, представлені в його статті «Цілі виховання» (1921).

Роберт Зейдель був переконаний, що людина зможе здійснити своє призначення не як окрема особистість, а лише як член громади, племені, народу. Вчений писав, що соціальна педагогіка розуміє і розглядає людину не як окрему особистість, а переважно, як істоту суспільну. Отже, «індивідуальну педагогіку варто вважати великою науковою оманю, оскільки вона розглядає людину як істоту, яка живе сама по собі і сама для себе, а не як соціальну істоту, яка розвивається в суспільстві собі подібних, через суспільство і завдяки складному процесу суспільного життя».

Водночас соціальна педагогіка, за Р. Зейделем, аж ніяк не заперечує індивідуального розвитку людини, оскільки людське суспільство і людська природа становить її основу. Провідні форми соціально-педагогічної діяльності шкіл – ручна праця, гра, сільськогосподарська праця. Вони здатні викликати в учнів «переживання соціального почуття та соціальної волі»

Помер Роберт Зейдель 19 липня 1933 р. у Цюриху.

210 років від дня народження Миколи Пирогова (1810–1881), фахівця-новатора, хірурга, анатома і педагога

Микола Іванович Пирогов народився 25 листопада 1810 р. в Москві в сім'ї військового чиновника, був тринадцятою дитиною в сім'ї. Навчався в приватному пансіоні, а згодом на

медичному факультеті Московського університету. Випускник Дерптського університету (зараз університет міста Тарту в Естонії). 1832 р. захистив докторську дисертацію. У 1832–1841 роках – професор кафедри хірургії і керівник хірургічної клініки Дерптського університету. 1841–1856 роках – професор кафедри госпітальної хірургії Петербурзької медико-хірургічної академії.

Микола Пирогов – основоположник воєнно-польової хірургії, створив атлас топографічної анатомії людини, запропонував тактику медичного сортування, започаткував використання анестезії при оперативних втручаннях. Під час Кримської війни був головним хірургом Севастополя, вперше сформував службу Сестер милосердя. М. Пирогов вперше в історії світової медицини застосував гіпсову пов'язку. Зробив тисячі операцій, рятуючи життя пораненим воїнам. Своєю самовідданою працею він перетворив хірургію на науку.

У 1856 р. був призначений попечителем Одеського навчального округу, а у 1858–1861 роках

– попечитель Київського навчального округу. У своїй новаторській педагогічній діяльності сприяв демократизації освіти, а саме: піклувався про всенародне початкове навчання, про підготовку вчительських кадрів; високо підносив роль жінки в суспільстві; у реформі вищої школи виступав за автономію університетів, за розширення можливостей для вступу в університети різних верств населення та ін. Микола Іванович сприяв організації недільних шкіл для дорослих у Києві (1859) та створенню Новоросійського університету в Одесі (1863).

З березня 1861 р., коли вийшов у відставку, Пирогов до кінця свого життя проживав у своєму маєтку у с. Вишні (нині м. Вінниця), де лікував хворих у заснованій ним лікарні, а також активно займався громадською роботою.

Микола Пирогов помер у с. Вишні у 1881 р. Набальзамоване тіло зберігається у склепі церкви біля будинку-музею М. Пирогова у Вінниці.

140 років від дня народження Сергія Маслова (1880–1957), українського літературознавця, книгознавця, педагога

Сергій Іванович Маслов народився 28 листопада 1880 р. в м. Ічня Чернігівської губернії. У 1898 р. закінчив Прилуцьку класичну гімназію.

Неординарні можливості майбутнього вченого відзначали не тільки педагоги, а й друзі, товариші із гімназії. Серед найближчих друзів були Володимир Дорошенко – майбутній відомий бібліограф та Олександр Щербина – майбутній учений-філософ, сліпий з дворічного віку. Вони пишалися дружбою з Сергієм, бачили його точність, працелюбність, відповідальність.

З 1898 р. навчався в Київському політехнічному інституті, з 1900 р. – на природничому відділі Університету св. Володимира. Однак у 1902 р. вступив на історико-філологічний факультет Університету св. Володимира. За активну участь у студентському революційному русі його було віддано в солдати серед 183-х студентів Київського університету і вислано до Луцька (1900). У цей час С. Маслов захопився народною творчістю, збирав матеріали для словника української мови, які пізніше використав Б. Грінченко. Після служби у 1901 р. продовжив навчання і закінчив Київський університет (1907), був залишений професорським стипендіатом на кафедрі історії російської мови та літератури. Будучи ще студентом, опублікував першу працю з фольклору – у 1902 р. вийшла його стаття «Лірники Полтавської та Чернігівської губерній».

З 1913 р. С. І. Маслов розпочав педагогічну діяльність як приват-доцент в Університеті св.

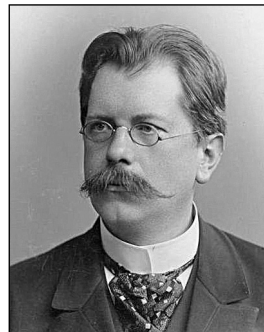
Володимира та на Вищих жіночих курсах, викладав латину й історію російської літератури в київських гімназіях.

Після 1917 р. працював у вищих і середніх закладах Києва, був дійсним членом Науково-дослідної кафедри мовознавства. С. Маслов працював у Всенародній бібліотеці України у 1926–1937 роках. З 1939 р. – завідувач відділу Інституту літератури АН УРСР.

Викладацька діяльність С. Маслова репрезентована значною кількістю курсів лекції та спецкурсів із філологічних дисциплін, які він читав у різноманітних вищих та середніх навчальних закладах Києва.

Наукові праці С. Маслова відповідали таким основним напрямом: книгознавчі дослідження та твори з історії книгодрукування, бібліографічні праці, евристично-літературознавчі та філологічні роботи. Вчений першим здійснив масштабний розшук, палеографічний і філологічний аналіз та публікацію творів багатьох маловідомих українських письменників XVI–XVIII століть, першим виконав цілісний науковий огляд українських стародруків, розробив принципи укладання українського бібліографічного репертуару XVI–XVIII століть. У 1925 р. він опублікував працю «Українська друкована книга XVI–XVIII ст.».

Помер 11 січня 1957 р. Похований в Києві на Лук'янівському цвинтарі.

160 років від дня народження Гуго Гаудіґа (Hugo Gaudig; 1860–1923), німецького педагога, засновника педагогіки особистості

Гуго Гаудіґ народився 5 грудня 1860 р. в містечку Штьокей (Гарц) у родині сільського священника та інспектора шкіл. Закінчив місцеву школу та гімназію в Нордгаузені. Далі вивчав теологію та філософію в університеті Галле. У 1883 р. захистив дисертацію «Основні принципи естетики Шопенгауера». У 1887 р. Гаудіґ обійняв посаду в реальній гімназії в Гері, а в 1896 р. – директора вищої школи для дівчат та жіночої учительської семінарії в Галле. У 1900 р. Гуго Гаудіґ став керівником вищої школи для дівчат, яка в тому ж році об'єдналася з жіночою учительською семінарією в Лейпцигу.

У 1907 р. Гаудіґ очолив II міську школу для дівчат, яка перетворилася на практичний центр його реформаторської педагогіки. У центрі педагогічної системи Гаудіґ вбачав особистість. Процес навчання, на його думку, це вільна розумова діяльність, а вчитель має бути помічником-порадником. Учень сам повинен визначати мету, засоби та етапи своєї роботи. Найскладнішим, на думку Гаудіґа, було те, як підвести дитину до самостійної діяльності.

Педагог зазначав, що починати виховувати в учнів самостійність треба з першого шкільного дня. Центральним поняттям його педагогіки особистості було самовдосконалення. Учням, на його думку, вчитель має показувати лише шляхи, як можна самостійно набути знань. У школі Гаудіга особливу роль у навчальному процесі відводилося географії та краєзнавству. Свої педагогічні ідеї педагог викладав у публіцистиці та в численних доповідях під час подорожей по країні та за її межами.

Особливий вплив ідеї педагога-реформатора мали на країні Балтії. У 1922 р. Гуго Гаудіг відвідав Латвію на запрошення латвійських педагогів. У Педагогічному осінньому тижні в Ризі взяла участь понад тисяча педагогів. Серед кількох десятків праць Г. Гаудіга: «Дидактичні дрібниці» (1904), «Дидактичні прелюдії» (1909), «Погляд у майбутнє німецької школи» (1915), «Школа на службі становлення особистості» (1917) та ін. Школа Гаудіга після Першої світової війни вважалася центром німецької реформаторської педагогіки.

Помер Гуго Гаудіг 2 серпня 1923 р. У 1927 р. школу, в якій він працював, було названо «школою Гаудіга». У 1933 р. нацистський режим заборонив діяльність школи. Лише у 1951 р. Шарлотта Мюллер, педагогиня і колишня учениця Гаудіга, ставши керівницею середньої технічної школи №1 у Лейпцигу, спробувала втілити в життя педагогічні ідеї свого вчителя. З її ініціативи в 1954 р. цій школі було присвоєне ім'я Гуго Гаудіга. Його ім'я носять також вулиці в Берліні, Дортмунді, Ольденбурі, Зольтау.

120 років від дня народження Ігоря Лоського (1900–1936), українського історика, педагога, учасника бою під Крутами

Ігор Лоський народився 15 грудня 1900 р. у місті Люблін у родині історика права, українського громадського та політичного діяча, дипломата Костянтина Лоського.

Разом з іншими гімназистами у січні 1918 р. вступив до Студентського куреня армії УНР. Брав участь у бою під Крутами, в якому був важко поранений. Написав спогади про цю подію під назвою «Крути». Згодом працював у Міністерстві закордонних справ УНР.

Після Визвольних змагань перебував на еміграції. Спочатку перебував у Відні, де 1921 р. став студентом Українського вільного університету. Згодом університет переводять до Праги, де І. Лоський продовжує навчання до 1927 р. Під час навчання брав також активну участь в українському громадському житті, став одним із засновників товариства «Український стяг».

1927 р. продовжив студії в Українському науковому інституті в Берліні. Навчався під керівництвом

професора Дмитра Дорошенка. Особливо цікавився періодом Гетьманщини, підготував монографію про Івана Богуну. У Німеччині написав праці «Українці на студіях у Німеччині в XVI–XVIII століть» (1931) й «Українські студенти в Ростокі й Кілі» (1932).

1932 р. переїхав до Львова. За сприяння митрополита Андрея Шептицького отримав посаду учителя Малої греко-католицької семінарії, де викладав історію та французьку мову, а також одночасно обіймав посаду співредактора часопису «Хліборобський шлях». Писав та друкував історичні нариси та статті в багатьох українських часописах та видавництвах, зокрема «Новий час», «Червона калина», «Нова хата», «Життя та знання». Написав кілька монографій з історії Гетьманщини XVII й XVIII століття.

Досліджував також роль української жінки в історії. Першу свою працю про українських жінок – «Жінка в добу Хмельниччини» опублікував в українському часопису української діаспори США «Свобода» (Нью-Йорк, 1934), а працю «Українка часів Козаччини» – в громадсько-політичному часопису Союзу українок «Жінка» (Львів, 1935). Вже після його смерті часопис «Свобода» опублікував працю «Українська жінка в Козацьку добу» (Нью-Йорк, 1941), а газета «Незборима нація» – працю «Марія Тарасенко» (Київ, 2009). У цих працях І. Лоський висвітлює суспільно-правовий стан української жінки, її роль в українській історії та культурі, її освіту, одяг, сімейні відносини, гостинність, побут.

Ігор Лоський помер раптово 27 травня 1936 р. у Львові на 36-му році життя.

140 років від дня народження Северини Кабарівської (1880–1929), української письменниці, громадсько-культурної діячки, педагогині

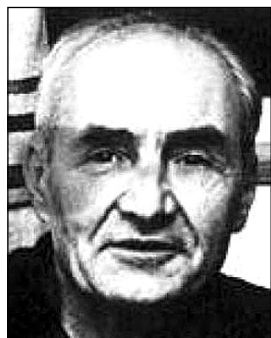
Кабарівська Северина Іванівна народилася 18 грудня 1880 р. в с. Білка Шляхотська (нині с. Верхня Білка на Львівщині). Закінчила учительську гімназію

у Львові, вчителювала. У 1906–1911 роках у с. Сихів (нині у складі Львова) організувала читальню, драматичний гурток, навчала неписьменних грамоти, брала участь у створенні товариств «Рідна школа», «Сокіл», «Кружок жінок», «Народний дім».

Наприкінці 1913 р. С. Кабарівська очолила делегацію жіноцтва містечка Ходорів (Львівщина) для привітання Івана Франка з 40-річчям творчості. Цей епізод описала у творі «Хвилина в хаті генія». 1914 р. в Ходорові з ініціативи С. Кабарівської організовано жіночий гурток Українського педагогічного товариства ім. Т. Шевченка (УПТ). У червні цього самого року відбулися перші загальні збори, на яких її було обрано головою товариства. Однак Перша світова війна перервала працю на освітянській ниві.

Під час війни працювала сестрою милосердя, збирала кошти для Українських січових стрільців. Авторка збірок поезій на національно-патріотичну тематику «Вкраїні служи!» (1919), оповідань для дітей «Тарас-пастушок» (1925); статей на освітньо-педагогічну, суспільно-громадську тематику, зокрема «Про завдання та організацію нашого жіноцтва інтелігентного» (1904), «Поборім неграмотність!» (1916), «Книжки – новий світ» (1918), «Дещо про усювершування самого себе» (1919), «Шлях організації українського жіноцтва» (1919) та ін. У 2008 р. у Львові побачила світ збірка віршів С. Кабарівської для дітей «Покотилося яблучко в світ».

Северина Кабарівська померла 19 листопада 1929 р. в м. Бурштин, похована у Львові.

100 років від дня народження Святослава Караванського (1920–2016), українського поета, мовознавця, перекладача, правозахисника

Святослав Караванський народився 24 грудня 1920 р. в Одесі. У 1938–1939 роках навчався в Одеському індустріальному інституті і заочно –

інституті іноземних мов. Протягом 1940–1941 років служив у Червоній армії. Під час війни потрапив у німецький полон. Звільнившись у 1942 р., навчався в Одеському університеті, брав участь у підпіллі ОУН(б). За допомоги оунівських зв'язків із румунами Караванського в 1944 р. десантували з літака на територію СРСР. Однак за кілька днів С. Караванського заарештували. 1945 р. військовий трибунал присудив йому 25 років таборів. З радянського

ув'язнення Караванського звільнили майже через 16 років за амністією.

У 1962 р. вступив на заочний відділ філологічного факультету Одеського університету. Караванський активно виступав проти русифікації й за розвиток і підтримку української мови. За написану 1965 р. самвидавну статтю «Про одну політичну помилку» із критикою русифікації вищої школи Караванського заарештували і відправили в табори суворого режиму.

Загалом він провів за ґратами у радянських концтаборах 31 рік. В ув'язненні розпочав працювати над «Словником рим української мови» (до нього в Україні нічого подібного не створювали: Караванський самостійно склав близько 60 000 римованих пар слів). У грудні 1967, коли його дружині відмовили у побаченні з чоловіком, вона написала заяву начальнику табору і копію Генсекретарю ЦК КРПС Леоніду Брежнєву: «Оскільки ви за 18 років не можете виправити мого чоловіка, то прошу його розстріляти, а не знущатися з нього». Ця її заява облетіла цілий світ.

Караванський один працював, як велика мовознавча інституція: проживаючи з 1979 р. в США, випустив у світ надзвичайно популярні «Практичний словник синонімів української мови» (1993), «Російсько-український словник складної лексики» (1998). Останні два словники кілька разів перевидувалися. Якось Альбер Камю, який багато мандрував світом, на питання, ким він себе вважає і де його батьківщина, відповів: «Моя батьківщина – французька мова». Те саме міг би сказати про себе й Святослав Караванський, який сам був і мовою, і Україною. Він зробив величезний внесок у розвиток української мови; сьогодні його працями користуються не лише філологи.

Помер Святослав Караванський 17 грудня 2016 р. в Балтиморі (США).

Педагогічний музей України в умовах карантину

Пандемія COVID-19 та запровадження карантину змусили музеї відмовитися від реалізації чи перенести заплановані події, відкриття анонсованих виставок і проєктів на невизначений термін. Але музеї, як у світі, так і в Україні, не розгубилися перед цим викликом та працюють дистанційно для своїх відвідувачів. Світові музеї розширюють цифровізацію

своїх колекцій та виставляють її в загальний доступ онлайн, надають вільний доступ до бібліотек, освітніх програм і т.д.

Педагогічний музей України продовжує працювати для відвідувачів дистанційно:

- триває реалізація віртуального інформаційно-просвітницького проєкту «Педагогічний календар» на сайті та у Facebook, де майже щодня з'являється інформація про педагогів, освітніх та культурних діячів-ювілярів, найважливіші події з історії освіти;

- на сайті музею <http://pmu.in.ua> можна ознайомитися онлайн з усіма виданнями та публікаціями музею у розділі «Публікації»;

- на сайті також є окрема рубрика «Музейна педагогіка», де максимально зібрано матеріали та публікації з цієї теми;

- у розділі «Віртуальні виставки» можна знайти багато оцифрованих матеріалів з фондів музею.